

Şiirimizde ölüm temi

II

Talât TEKİN

Yeni sıfatı ile sıfatlandırduğumuz, 935'ten bu yana gelişmiş bir şiirimiz vardır. Başlıca temsilcileri Câhit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli Kanık, Bedri Rahmi Eyuboğlu ve Fâzıl Hüsnü Dağlarca gibi şâirler olan bu şiirimiz, şekli ve muhtevâsı ile, bir önceki devrin şiirinden açıkça ayrılır. Vezin ve kitaba kuralla uyur kafiye'nin bulunmayışı yeni şiirimizin dışı, şekle âit nitelikleridir; insan, yaşamak sevgileri, ölüm ve çeşitli toplum problemlerinin konu olarak işleniş de muhtevâ ile ilgili özellikler. Ve yeni şiirimiz, şekil yenilikleri ile değil, daha çok muhtevâ yenilikleri ile önemli bir çığırır. Çünkü günümüz şâirini değerlendiren, deyişi kadar da dedikleridir.

Yeni şiirimizde ısrarla işlenen tabiat sevgisi, yaşamak sevgisi gibi temlerin çıkışı, şüphesiz, ölüm problemidir. Şâirlerimizin bu problem üzerinde ısrarla durmaları, onu gerçekçi ve akılcı bir görüşle çözüme çalışmaları onlara tabiatı ve yaşamayı sevdirmiştir. Sanatçılarımızı böyle hayırlı sonuçlara varıran, onlara iyimser bir dünyâ görüşü kazandıran bu ısrar ve çözüme gayretlerine göz atmak yerinde olur.

Konusu ölüm olan pek çok şiir verdiği için işe Câhit Sıtkı'dan başlayacağız. [Gerçekten en büyük problemi ölüm olan şâirimiz odur. Câhit Sıtkı'nın psikolojik yapısı bu problem üzerine kurulmuş gibidir. Geçmekte olan zaman, yüzdeki karışıklar, eski fotoğraflar, gece, bekâr hayâtı, hattâ beş duyumumuzun işleyişi ona ölümlü hatırlatıp durmaktadır:

Yaş otuz beş, yolun yarısı eder

(Otuz Beş Yaş Şiiri)

Bir düşün.. yarısı geçti ömrün

(Gençlik Böyledir İşte)

Yaş ilerliyor, artık geçti bizden

(Paydos)

Niçin böyle düşman görürsünüz

Yıllar yılı dost bildiğim aynalar

(Otuz Beş Yaş Şiiri)

Sert konuşmağa başladı aynalar

(Paydos)

Zamanla nasıl değişiyor insan

Hangi resmime baksam ben değilim

(Otuz Beş Yaş Şiiri)

Korkuyorum bu gecelerden

(Korktuğum Şey)

Kişi ev bark edinmeli vaktken
(Paydos)

Nasıl kızayım

Uykumu kaçırdığına,

Değirmene akan su!

Sesin öyle güzel ki

Duyamak isterdim

İdükten sonra bile!

(Su Sesi)

Ölüm onun sâbit fikridir ve ölüm kaygısı ile huzursuzdur:

Neylersin, ölüm herkesin başında

(Otuz Beş Yaş Şiiri)

Gün gelince biz değil miyiz ölen?

(Paydos)

Bel bağladığım tepelerden

Gün doğmuyabilir bir daha

(Korktuğum Şey)

Uyudun uyanamadın olacak

(Otuz Beş Yaş Şiiri)

İşte!

Geçiyor caddeden vukur ve sâde

Dalgalar misâli, omuzlar üzerinde!

(Akıbet)

Ölümden ötesi için şüphesi vardır:

Gece bir sebep değil belki bir neticedir

(Gece Bir Neticedir)

Bu şüphe bâzan tam bir inançsızlığa ve umutsuzluğa kadar varır:

Binip bineceğim en güzel gemi

Aldığımı geri vermez dalgalar

(Paydos)

Öldük, ölümden bir şeyler umarak

Bir büyük boşlukta bozuldu büyü.

Sâde hatırlıyoruz, ağlıyoruz.

Rüzgar sarımsız oldu pence-

remizi,

Günler gecelere devretti bizi,

Arasak bulamayız gölgemizi,

Hangi suya eğilsek nâmev-

cûdüz

(Öldük)

Andre Gide "Yeni Nimetler,"inde: "En güzel çiçek en çabuk solandır. Ebedînin kokusu olmaz." Der. Ölüm ötesine inançsızlık Câhit Sıtkı'ya bu dünyayı, geçici olan bu yaşamayı sevdirmiştir. "İnsan," şiirinde, Âdem Baba ile Havvâ Ananın-bu günahkârların-soyundan geldiğine memnun, Tûfandan kurtulduğuna şükreden, dünya nimetlerine düşkün, kısaca, geçici ömrünü ebedî âhiret hayâtına değiştirmeyen. "dünyâlık," insanı bu

luruz:

Âdem'le Havva'dan geldiğim doğru;

Zâfım ondan canım elma dalına.

Hâlâ aklımda o Tûfan yağmuru;

Şükür çıktığıma Nûh'un salına.

Ölmek varsa günün birinde gayri

Göz nuru, el emeği, alın teri

Yaşadığım iyi kötü günleri

Değişmem hiçbir cennet masalına.

(İnsan)

Şayet

son

çevrelerin

artık bu

kidin iste

halefetin

ne rahat

İnönü'n

kid'den

tavsiye'ye

halefet

ve göste

olan bütü

etmekte

te ki dah

manda tâ

masından,

pet tavsiy

luğundan

Ama bu

yıp da, za

zu yükse

hırsına; o

hâlâ kendi

addetmesin

muhalefet

"Maşallah,"

halle mekt

ölçüyorsun

Demokra

yanın en a

muhalefeti

kide en az

bir iktidarı

ren âmiller

Bir muha

Hattâ acı k

lefetlerin a

herkesten